

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane

<http://www.veterinarstvo.hr>

KLASA: 322-01/19-01/407

URBROJ: 525-10/0525-20-1

Zagreb, 20. svibnja 2020.

PROGRAM NADZIRANJA I ISKORJENJIVANJA BOLESTI AUJESZKOGA U SVINJA

Sadržaj

1) UVODNI DIO	3
2) PRAVNA OSNOVA	5
3) NADLEŽNA TIJELA I ORGANIZACIJE UKLJUČENE U PROVEDBU PROGRAMA ...	5
4) CILJEVI I PROVEDBA PROGRAMA	6
5) UZORKOVANJE I DOSTAVA UZORAKA U LABORATORIJ	8
6) DIJAGNOSTIČKO PRETRAŽIVANJE NA BA	9
7) STATUS GOSPODARSTAVA, MJERE KONTROLE I ISKORJENJIVANJA BA	9
8) POSTUPAK U SLUČAJU UTVRĐIVANJA PROTUTIJELA NA BA	12
9) POSTUPAK U SLUČAJU DOKAZA VIRUSA BA	13
10) IZVJEŠĆIVANJE	13
11) FINANCIRANJE PROVEDBE PROGRAMA	14

1) UVODNI DIO

Bolest Aujeszzkoga, (u daljnjem tekstu BA) poznata još i pod imenom lažna bjesnoća, akutna je virusna zarazna bolest mnogih domaćih i divljih životinja. Svinje, u kojih se infekcija može javiti i u subkliničkom ili latentnom obliku, su ujedno i prirodni domaćin virusa. Infekcija virusom bolesti Aujeszzkoga nije dokazana u visoko razvijenih primata i ljudi (Zukermann, 2000.). Uzročnik bolesti je Herpesvirus suis 1, a pripada porodici Alphaherpesvirinae, porodici Herpesviridae.

Vrijeme inkubacije obično traje od 1 do 10 dana, ovisno o dobi životinje. U svinja se virus BA u pravilu prenosi peroralno ili respiratornim putem, ali je moguća i transplacentarna infekcija. Ostale životinje se obično zaraze bliskim kontaktom sa zaraženom svinjom, a mesojedi ili svejedi i zaraženim sirovim mesom.

Klinički znakovi u svinja ovise o dobi svinje, načinu infekcije, virulenciji i imunološkom statusu životinje.

Mlada prasadi je vrlo osjetljiva te smrtnost doseže 100% tijekom prva 2 tjedna starosti. Kliničku sliku prati hipertermija i teški neurološki poremećaji.

U prasadi starije od 2 mjeseca BA je uglavnom bolest dišnog sustava, uz čestu pojavu sekundarnih bakterijskih infekcija te povremeno vidljive znakove od strane središnjeg živčanog sustava. Morbiditet može biti i 100%, no starija prasadi ima tendenciju oporavka.

U odraslih svinja infekcija je obično blaga do inaparentna, sa znakovima od strane dišnog sustava. Međutim, u nekih svinja može se razviti teža upala dišnog sustava koja rezultira upalom pluća. Povremeno su mogu uočiti i znakovi od strane SŽS u vidu tremora mišića ili konvulzija.

U krmača i nazimica česti su poremećaji u reprodukciji. Gravidne krmače mogu resorbirati inficirane fetuse, pobaciti, ili oprasiti avitalnu prasadi. Česta posljedica infekcije nerasta je neplodnost. Ponekad u svinja potpuno izostaju znakovi bolesti (latentna infekcija).

Uz svinje, bolest se javlja i u drugih sisavaca, uključujući goveda, ovce, koze, mačke i pse, dok je u konja rjeđa. U goveda i ovaca BA je gotovo uvijek smrtonosna, a uginuće nastupa unutar nekoliko dana. Jedan od prvih simptoma je intenzivan svrbež koncentriran na pojedine dijelove tijela. Zaražene životinje postaju progresivno slabije, leže, imaju kolvulzije, čuje se brušenje zubiju, nepravilan rad srca te ubrzano plitko disanje u kombinaciji s neurološkim znakovima koji mogu podsjećati na bjesnoću. Slični klinički znakovi javljaju se u pasa i mačaka.

Prethodnih godina BA se u republici Hrvatskoj (RH) sporadički pojavljivala u gospodarstvima svinja. U razdoblju od 1995. do 2010. godine utvrđeno je nekoliko potvrđenih slučajeva BA.

Temeljem Programa nadziranja BA u 2011. godini u koji su bila uključena gospodarstva sa 50 i više krmača i nazimica kao i miješana i tovnja gospodarstva sa 500 i više svinja, pretraženo je ukupno 312 gospodarstava, od kojih je na 25 gospodarstava potvrđena BA serološkim pretraživanjem. Broj testiranih svinja određen je na način da omogući otkrivanje 5% seroprevalencije uz 95% razinu povjerenja u uzgojima rasplodnih svinja, odnosno, 10% seroprevalencije uz 95% razinu povjerenja u uzgojima tovnih svinja i miješanim uzgojima. Na nekim od tih gospodarstava provedeno je cijepljenje svinja u prethodnim godinama, što je potvrđeno epidemiološkim istraživanjem nadležnih veterinarskih inspektora. U okviru istog programa, 3 % uzoraka divljih svinja uzorkovanih za potrebe nadziranja klasične svinjske kuge pretraženo je i na BA. U 2012. godini potvrđena su tri slučaja BA u pasa i jedan slučaj u divlje svinje.

Od prosinca 2013. godine započelo se s kontinuiranom provedbom Programa nadziranja i iskorjenjivanja BA. Program se obavezno provodio na svim gospodarstvima na kojima se drže krmače i nazimice, a na svim ostalim gospodarstvima na zahtjev posjednika. Tijekom provedbe nadziranja dokazano je da virus BA cirkulira u populaciji divljih svinja, a sporadično se pojavljuju potvrđeni slučajevi u pasa, najčešće lovačkih, s uočenim kliničkim znakovima te letalnim ishodom, koji su bili u kontaktu s divljim svinjama (mesom i iznutricama) pozitivnima na BA.

Trenutno je većina komercijalnih gospodarstva u RH, na kojima se drže krmače i nazimice službeno slobodna od BA. Određeni broj gospodarstva koja drže tovne svinje proveo je pretraživanje svinja na dobrovoljnoj bazi u svrhu omogućavanja otpreme svinja na klanje u druge države članice EU.

Tablica 1. Usporedba broja službeno slobodnih gospodarstva od 2016. do 2020. godine

Županija	BA službeno slobodna	BA službeno slobodna	BA službeno slobodna
	2016. godina	2018. godina	2020. (svibanj)
Bjelovarsko-bilogorska	2851	3050	2794
Brodsko-posavska	2468	2535	2301
Dubrovačko-neretvanska	1	1	0
Grad Zagreb	247	255	213
Istarska	26	27	25
Karlovačka	605	665	621
Koprivničko-križevačka	2677	2786	2496
Krapinsko-zagorska	2702	2275	2198
Ličko-senjska	5	5	4
Međimurska	271	270	236
Osiečko-baranjska	4491	4667	3886
Požeško-slavonska	1340	1354	1105
Primorsko-goranska	1	1	2
Sisačko-moslavačka	2089	2408	2220
Splitsko-dalmatinska	1	2	1
Šibensko-kninska	5	5	4
Varaždinska	1314	1353	1254
Virovitičko-podravska	1490	1837	1633
Vukovarsko-srijemska	2641	2782	2760
Zadarska	0	0	0
Zagrebačka	2676	2744	2419
Ukupno	27901	29022	26172

Tijekom 2019. godine provedena je kategorizacija gospodarstava na kojima se drže svinje u odnosu na biosigurnost te je utvrđen točan broj gospodarstva, broj i kategorija svinja. Na temelju takvih, ažurnih podataka utvrđeno je da se na velikom broju gospodarstava, čak njih 43034, nije provelo pretraživanje u svrhu stjecanja statusa na BA dok je određeni broj službeno slobodnih gospodarstava prestao postojati nakon što se na takvim gospodarstvima više ne drže svinje (Tablica 2.). Na gospodarstvima koja nemaju status službeno slobodno od BA (11130 gospodarstava) drži se manji broj svinja (30%) u odnosu na gospodarstva sa dodijeljenim statusom (70%, odnosno 80% krmača). Glavni razlog je što se na većini takvih gospodarstava svinje drže za vlastite potrebe, a ukoliko se otpremaju, to je ili izravno u

klaonicu, ili putem stočnog sajma kupcima za vlastite potrebe. Gospodarstava bez statusa na BA koja drže do dvije krmače ima 9894 s ukupno 12165 krmača.

Tablica 2. Podaci o broju gospodarstava u odnosu na status na BA i broj i kategoriju svinja

Status na BA	Broj gospod.	Svinje ukupno	Broj krm.	Broj naz.	Broj ner.	Broj tov.	Broj pras.	Broj odoj.
Nepoznat status	43034	371559	23991	5150	1814	249040	61620	29944
Privremeno oduzet	3	39	6	0	0	8	3	22
Službeno slobodno	26172	848811	87698	18608	3962	364343	218791	155409
Ukinut	4	836	55	15	2	605	60	99
Ukupni zbroj	69213	1221245	111750	23773	5778	613996	280474	185474

2) PRAVNA OSNOVA

- ✓ Zakon o veterinarstvu (NN 82/13, 148/13)
- ✓ Pravilnik o mjerama kontrole, suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti Aujeszzkoga (NN 95/12), u daljnjem tekstu: Pravilnik
- ✓ Odluka Komisije o dodatnim jamstvima u trgovini svinjama u odnosu na bolest Aujeszzkoga kriterijima za prikupljanje informacija o bolesti (2008/185/EC)
- ✓ Pravilnik o dodatnim jamstvima u trgovini svinjama u odnosu na bolest Aujeszzkoga (NN 71/14)
- ✓ Pravilnik o veterinarskim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja (NN 5/16)
- ✓ Pravilnik o načinu praćenja, prijavi i izvješćivanju o pojavi bolesti životinja (NN 135/14)
- ✓ Naredba o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju za tekuću godinu.

3) NADLEŽNA TIJELA I ORGANIZACIJE UKLJUČENE U PROVEDBU PROGRAMA

Nadležno tijelo za provedbu i nadzor Programa je Ministarstvo poljoprivrede – Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane.

Nadzor i kontrolu provedbe programa na terenu provode veterinarski inspektori Državnog inspektorata.

Uzimanje i dostavu uzoraka u laboratorij provode ovlaštene veterinarske organizacije i veterinarske službe u skladu sa dodijeljenim ovlastima.

Službeni laboratoriji za dijagnostiku bolesti Aujeszzkoga su:

- Laboratorij za serološku dijagnostiku virusnih bolesti, Hrvatski veterinarski institut, Savska cesta 143, Zagreb,
- Veterinarski zavod Vinkovci, Josipa Kozarca 24, Vinkovci,
- Veterinarski zavod Križevci, Zakmardijeva 10, Križevci.

4) CILJEVI I PROVEDBA PROGRAMA

BA spada u bolesti svinja za koje je moguće uspostaviti određen zdravstveni status te u odnosu na isti zatražiti i dodatna jamstva tijekom premještanja svinja u EU. Odlukom 2008/185/EK određena su dodatna jamstva za pojedine regije ili države u odnosu na BA.

Provedbom ovoga Programa omogućava stjecanje statusa gospodarstva službeno slobodnog od BA te istovremeno iskorjenjivanje BA u zaraženim uzgojima.

Ciljevi Programa:

- ✓ Ostvarivanje statusa gospodarstva, regija i države slobodne od BA
- ✓ Iskorjenjivanje BA iz populacije domaćih svinja.

Provedba Programa

Provedba Programa obavezna je na svim registriranim gospodarstvima na kojima se drže svinje na cijelom području RH na sljedeći način:

1. Pasivno nadziranje obavezno je na svim gospodarstvima i obuhvaća obavezno uzorkovanje i testiranje životinja koje pokazuju kliničke znakove BA, krmača koje su pobacile te svih uginulih životinja koje su prije uginuća pokazivale kliničke znakove BA.

- i. Krmače koje su pobacile: na pretragu se dostavlja fetus i posteljica u svrhu molekularne pretrage i krv krmače koja je pobacila u svrhu serološke pretrage
- ii. Od sumnjivih životinja uzimaju se uzorci brisa tonzila i sluznice nosa i krvi od svih životinja koje pokazuju kliničke znakove BA, a u slučaju uginuća na pretragu se dostavlja lešina životinje koja je prije uginuća pokazivala kliničke znakove BA

2. Uzorkovanje i serološko pretraživanje na BA u svrhu stjecanja statusa slobodno od BA na gospodarstvima na kojima se drže krmače i nazimice, osim na gospodarstvima koja drže svinje na otvorenom:

I. nepoznatog statusa:

- i. testiranje se provodi dvokratno, s razmakom između testiranja ne kraćim od 4 i ne duljim od 12 mjeseci; uzimaju se uzorci krvi svih nerasta te krmača i nazimica na broju određenom prema tablici iz Dodatka I pri prevalenciji od 10%; broj uzoraka se određuje na temelju ukupnog broja svih svinja na gospodarstvu; nakon drugog testiranja s

negativnim rezultatom, gospodarstvu se dodjeljuje status službeno slobodnog od BA, *ili*

- ii. testiranje se provodi jednokratno na broju svinja određenom prema tablici iz Dodatka I Programa za prevalenciju od 2%; nakon testiranja s negativnim rezultatom, gospodarstvu se dodjeljuje status službeno slobodnog od BA

II. u postupku dodjele statusa stada službeno slobodnih od BA – jedno prethodno serološko pretraživanje s negativnim rezultatom – nastavak prethodnog pretraživanja i dodjela statusa u skladu s točkom I. i).

3. Uzorkovanje i serološko pretraživanje na BA u svrhu stjecanja statusa slobodno od BA na gospodarstvima na kojima se drže tovne svinje, osim na gospodarstvima koja drže svinje na otvorenom:

I. ново formirani uzgoj u koji su uvedene tovne svinje podrijetlom iz gospodarstava službeno slobodnih od BA po sistemu *all in-all out*

- i. testiranje se provodi jednokratno na broju svinja starijih od 4 mjeseca određenom prema tablici iz Dodatka I Programa za prevalenciju od 10%; broj se određuje na temelju ukupnog broja svih svinja na gospodarstvu; testiranje se može provesti i na klaonici, ali uz uvjet da se nadležni ovlaštene veterinarima prethodno dogovore oko uzorkovanja; nakon testiranja s negativnim rezultatom, gospodarstvu se dodjeljuje status službeno slobodnog od BA

II. ostala gospodarstva na kojima se drže isključivo tovne svinje

- i. testiranje se provodi dvokratno, s razmakom između testiranja ne kraćim od 4 i ne duljim od 12 mjeseci; uzimaju se uzorci krvi svinja starijih od 4 mjeseca na broju određenom prema tablici iz Dodatka I pri prevalenciji od 5%; broj uzoraka se određuje na temelju ukupnog broja svih svinja na gospodarstvu; nakon drugog testiranja s negativnim rezultatom, gospodarstvu se dodjeljuje status službeno slobodnog od BA,

ili

- ii. testiranje se provodi jednokratno na broju svinja (starijih od 4 mjeseca) određenom prema tablici iz Dodatka I Programa za prevalenciju od 2%; nakon testiranja s negativnim rezultatom, gospodarstvu se dodjeljuje status službeno slobodnog od BA.

4. Gospodarstva koja drže svinje na otvorenom uključuju se u nadziranje prema ovome Programu isključivo na zahtjev posjednika i po odobrenju Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane (UVSH)

- ✓ posjednik predaje pisani zahtjev putem ovlaštene veterinarske organizacije koja o tome obavještava UVSH slanjem zahtjeva na adresu e-pošte: veterinarstvo@mps.hr.
- ✓ Pisani zahtjev podnosi se putem Obrasca objavljenog na web stranici UVSH. Uzorkovanje se provodi tek po pisanom odobrenju UVSH.

- ✓ Zahtjevi se dostavljaju isključivo za gospodarstva koja drže svinje na otvorenom.

Napomena: Nadležno tijelo može mijenjati dinamiku provedbe Programa ovisno o raspoloživim kapacitetima i epidemiološkoj situaciji.

Uzorkovanje svinja ne smije započeti prije nego što protekne 30 dana od posljednjeg uvođenja svinja na gospodarstvo.

5) UZORKOVANJE I DOSTAVA UZORAKA U LABORATORIJ

Veterinar koji provodi uzorkovanje dužan je osigurati da uzorci krvi za serološko pretraživanje budu brzo i na odgovarajući način dostavljeni u dijagnostički laboratorij, pri čemu treba poštivati sljedeće:

- Za serološku pretragu uzima se 4 do 5 ml krvi bez antikoagulansa (razina krvi u epruveti treba biti oko 2 cm ispod donjeg ruba čepa epruvete)
- Nakon uzimanja krvi, epruvete se moraju dobro začepiti (po mogućnosti čep dodatno izvana oblijepiti ljepljivom trakom) i obilježiti **jedinstvenim ID brojem**, naznačenim na Obrascu za uzorkovanje, koji sadrži podatke o gospodarstvu porijekla uzorka krvi
- U slučaju slanja krvi za virusološku pretragu, krv se uzima u epruvetu s antikoagulansom
- Uzete uzorke i popratne Obrasce za dostavu uzoraka, ovlaštenu veterinar treba što je prije moguće poslati u ovlaštenu laboratorij, a do slanja, uzorke treba držati na temperaturi hladnjaka, od 4 °C do 8°C (uzorci se nikako ne smiju smrznuti).

Ohladjeni uzorci krvi šalju se na pretragu uz prateći obrazac, ispisan nakon unosa uzoraka u aplikaciju, u službene laboratorije HVI, u roku od 24 najviše 36 sati, kako bi se izbjegla pojava hemolize. Svaki hemolitični uzorak biti će odbijen od strane laboratorija kao nepodesan za pretragu.

Napomena:

Kada se uzorci dostavljaju zbog pobačaja – ne ispunjava se zasebni obrazac, već se uzorci dostavljaju u okviru isključivanja afričke i klasične svinjske kuge uz obrazac iz aplikacije ASK/KSK.

Od krmače koja je pobacila uzimaju se tri uzorka:

- jedan uzorak krvi bez antikoagulansa za serološku pretragu na KSK i BA
- jedan uzorak krvi s antikoagulansom za virološku pretragu na ASK i KSK
- fetus i/ili uzorak posteljice za virološku pretragu na ASK, KSK i BA.

Uzorke zaprimljene po obrascu za ASK/KSK HVI (prijemni laboratorij) dostaviti će interno i u laboratorij za dijagnostiku BA.

Svaka epruveta mora biti označena brojem identičnim broju koji je uz predmetnu životinju ispisan na dostavljenom BA (ASK/KSK) obrascu, na način da se osigura sljedivost svakog uzorka. Ukoliko se u istom paketu dostavljaju uzorci krvi s više različitih gospodarstva (JIBG-a) uzorci s različitih gospodarstava moraju biti jasno fizički razdvojeni. U takvim slučajevima laboratoriji Hrvatskog veterinarskog instituta nisu dužni zaprimati nerazvrstane uzorke.

Prilikom uzorkovanja, veterinari ovlaštenih veterinarskih organizacija ili veterinarske službe dužni su osigurati punu sljedivost svakog uzetog uzorka, odnosno osigurati da prilikom uzorkovanja svaka testirana životinja bude označena individualno, na način koji osigurava pouzdano povezivanje svake pojedine testirane životinje s uzorkom krvi dostavljenim na pretragu i označenim jedinstvenim ID brojem iz aplikacije.

Uzorci se u pojedine Zavode dostavljaju prema podjeli po županijama.

Raspored dostave uzoraka prema pojedinim županijama tijekom provedbe Programa

Dostava uzoraka krvi u pojedine HVI Zavode – podjela po županijama	
HVI Zagreb	Zagrebačka, Grad Zagreb, Krapinsko-zagorska, Varaždinska, Istarska, Ličko-senjska, Primorsko-goranska, Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska, Dubrovačko-neretvanska, Sisačko-moslavačka, Karlovačka
HVI Križevci	Bjelovarsko-bilogorska, Koprivničko-križevačka, Međimurska
HVI Vinkovci	Osječko-baranjska, Požeško-slavonska, Virovitičko-podravska, Brodsko-posavska, Vukovarsko-srijemska županija

NAPOMENA: Za dostavu uzoraka u pojedine Zavode HVI, kao popratna dokumentacija dostavlja se primjerak popratnog obrasca ispisanog iz HPA aplikacije nakon spremanja podataka. Ne dostavlja se Labnar obrazac !

Svi potrebni podaci sadržani su u obrascu ispisanom iz BA aplikacije, koji je ujedno i preduvjet za mogućnost naplate izvršenog uzorkovanja od Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane.

6) DIJAGNOSTIČKO PRETRAŽIVANJE NA BA

Uzorci krvi od zdravih svinja uzimaju se za serološku pretragu i pretražuju gE ELISA testom.

Dijagnostički testovi i tumačenje rezultata dijagnostičkih ispitivanja provodi se u skladu s Dodatkom III Odluke Komisije 2008/185/EC.

U slučaju sumnje na BA od živih životinja uzima se krv za virološku pretragu (epruveta s antikoagulansom) te bris nosa i tonzila, a od uginulih patolozi HVI-a uzimaju uzorke organa prilikom patoanatomske pretrage.

Svaka svinja kod koje je utvrđen pozitivan rezultat smatra se pozitivnom na BA te se na gospodarstvu provode mjere sukladno točkama 8) ili 9) ovoga Programa, odnosno Pravilnika.

7) STATUS GOSPODARSTAVA, MJERE KONTROLE I ISKORJENJIVANJA BA

Status gospodarstava u odnosu na status BA

Status 5: zaraženo (1 ili više svinja testiranih na BA s pozitivnim rezultatom)

Status 4: gospodarstvo nepoznatog statusa – na gospodarstvu nije provedeno testiranje

Status 3: gospodarstvo u postupku kategorizacije (provedeno jednokratno testiranje s negativnim rezultatom)

Status 2: gospodarstvo slobodno od BA uz cijepljenje – gospodarstvo s dva negativna gE ELISA testa na kojima se provodilo cijepljenje unazad 12 mjeseci

Status 1: službeno slobodna gospodarstva - gospodarstva s dva uzastopna negativna gI(gE) ELISA testa na kojima se unazad 12 mjeseci nije provodilo cijepljenje.

Status 5 - zaražena gospodarstva

Na zaraženim gospodarstvima provodi se iskorjenjivanje sukladno planu. Plan iskorjenjivanja mora biti prilagođen **individualno svakom zaraženom gospodarstvu**, ovisno o broju pozitivnih svinja, prisutnosti kliničkih znakova bolesti, epidemiološkim podacima, kategoriji gospodarstva, upravljanju gospodarstvom, biosigurnosnim mjerama, proizvodnom ciklusu, financiranju i odlukama posjednika. Nadležni veterinarski inspektor mora izvršiti kontrolu na farmi, koja mora sadržavati detaljno epidemiološko istraživanje. Na temelju prikupljenih podataka veterinarski inspektor određuje mjere odnosno strategiju za predmetno gospodarstvo (u skladu s točkom 8. odnosno 9. ovoga Programa). Strategija kontrole i iskorjenjivanja može biti kombinacija između cijepljenja, izlučivanja i klanja pozitivnih svinja. U slučaju kada se u strategiji provodi cijepljenje protiv bolesti Aujeszzkoga, dozvoljeno je koristiti isključivo cjepivo s uklonjenim glikoproteinom virusa BA AgI (gE) s popisa odobrenih veterinarsko-medicinskih proizvoda (<http://www.veterinarstvo.hr/default.aspx?id=140>).

Zaraženo gospodarstvo mora biti stavljeno pod službeni nadzor, a promet svinjama na gospodarstvo i iz gospodarstva bit će omogućen u skladu s određenim mjerama za to gospodarstvo. Gospodarstvo ostaje pod nadzorom sve dok se ne provedu sve naređene mjere i dok se ne provedu testiranja na BA s negativnim rezultatom. Testiranja na BA provode se ovisno o prethodnom statusu gospodarstva te o mogućem cijepljenju svinja protiv BA.

U slučaju strategije cijepljenja, sve svinje na gospodarstvu moraju se cijepiti, stoga ovo gospodarstvo ne može postići status slobodnog od BA sve dok dva uzastopna testiranja s razmakom između testiranja ne kraćim od 4 mjeseca i ne dužim od 12 mjeseci, ne pokažu negativan rezultat i to tek ako je od zadnjeg cijepljenja prošlo 12 mjeseci. Izlučivanje pozitivnih svinja mora se provesti u najkraćem mogućem vremenu, a najkasnije na kraju proizvodnog ciklusa.

Prethodno zaraženom gospodarstvu se status službeno slobodnog od BA može dodijeliti samo ako u proteklih 12 mjeseci nije zabilježen niti jedan slučaj BA i ako su dva uzastopna testiranja s razmakom između testiranja ne kraćim od 4 mjeseca i ne dužim od 12 mjeseci, bila s negativnim rezultatima.

U slučaju zaraženog gospodarstva s pojavom kliničkih znakova bolesti i/ili dokaza virusa molekularnom metodom, određuju se mjere sukladno Pravilniku o mjerama kontrole, suzbijanja i iskorjenjivanja bolesti Aujeszzkoga (u skladu s točkom 9. Programa).

U slučaju velikih poljoprivrednih gospodarstava na kojima se svinje drže odvojeno u više objekata, na način koji osigurava da zdravstveni status u jednom objektu ne utječe na zdravstvene status populacije u drugim objektima, odobrena strategija može biti primijenjena ograničeno samo na populaciju u izdvojenim objektima, ukoliko za to postoje potrebni preduvjeti. U takvim slučajevima nadležni veterinarski inspektor nadležan je za odobravanje izuzeća od provedbe mjera na svim objektima.

Promet svinja iz zaraženih gospodarstava dozvoljen je izravno u klaonicu pod službenim nadzorom te u skladu sa planom kontrole i iskorjenjivanja BA za nadzirano gospodarstvo.

Prijevoz zaraženih svinja sa gospodarstva dopušten je samo registriranim prijevoznicima, i to izravnim prijevozom u odredišnu klaonicu. Pranje, čišćenje i dezinfekcija kamiona nakon prijevoza je obavezna.

Status 4 - gospodarstva nepoznatog statusa

Gospodarstva koja su predviđena za provedbu programa moraju biti uključena u program na propisan način, u što skorijem roku. Veterinari imaju obvezu tijekom posjeta gospodarstvima, u okviru redovnog obilaska, educirati posjednike svinja o važnosti i ciljevima ovoga programa.

Svinje iz gospodarstva Status 4 ne mogu biti premještene na gospodarstvo na kojima je započelo testiranje na BA, kao niti na slobodna ili službeno slobodna gospodarstva.

Status 3 - gospodarstva u postupku kategorizacije

U postupku kategorizacije nalaze se sva gospodarstva svinja testirana s jednim negativnim rezultatom, odnosno gospodarstva u kojima je u tijeku proces dodjele statusa.

Na takvo gospodarstvo mogu se uvoditi samo svinje iz gospodarstava istog statusa: koja su također u postupku testiranja ili s gospodarstava koja su već ostvarila status slobodnih ili službeno slobodnih od BA.

Ovlašteni veterinar dužan je nakon provedenog testiranja s negativnim rezultatom, prije dodjele statusa slobodno od BA u aplikaciji VETIs, provjeriti dopremu svinja na gospodarstvo u odnosu na status gospodarstva podrijetla.

Status 2 - gospodarstvo slobodno od BA uz cijepljenje

Nakon dva uzastopna testiranja s razmakom između dva testiranja ne kraćim od 4 mjeseca i ne dužim od 12 mjeseci s negativnim rezultatom, gospodarstvo zadovoljava uvjete za dodjeljivanje **statusa slobodno od BA uz cijepljenje**.

Nakon 12 mjeseci bez cijepljenja i ponovljenog testiranja s negativnim rezultatom, gospodarstvu može biti dodijeljen status slobodno bez cijepljenja - **službeno slobodno gospodarstvo**.

Nakon dodjele statusa, na gospodarstvo se mogu uvoditi isključivo svinje iz slobodnih i službeno slobodnih gospodarstava, odnosno gospodarstava s jednakim statusom.

Veterinarski inspektor dužan je u skladu s planom službenih kontrola, provjeriti u registru svinja na gospodarstvu i registru svinja u JRDŽ-u, podatke o prometu svinja. U slučaju neispunjavanja potrebnih preduvjeta, status mora biti suspendiran, dok se ne provedu sve potrebne mjere radi dokazivanja statusa BA slobodnog gospodarstva.

Status 1 – gospodarstvo službeno slobodno od BA

Nakon dva uzastopna testiranja, provedena s razmakom između testiranja ne kraćim od 4 i ne duljim od 12 mjeseci s negativnim rezultatom, gospodarstvu je moguće dodijeliti status gospodarstva službeno slobodnog od BA, uz uvjet da na tom gospodarstvu tijekom posljednjih 12 mjeseci nije bilo provedeno cijepljenje svinja u odnosu na BA i da BA nije utvrđen u posljednjih 12 mjeseci.

Nakon dodjele statusa, na gospodarstvo je moguće uvoditi svinje podrijetlom isključivo sa službeno slobodnih gospodarstava.

Veterinarski inspektor dužan je u skladu s planom službenih kontrola, provjeriti u registru svinja na gospodarstvu i registru svinja u JRDŽ-u, podatke o prometu svinja. U slučaju neispunjavanja potrebnih preduvjeta, status mora biti suspendiran, dok se ne provedu sve potrebne mjere radi dokazivanja statusa BA slobodnog gospodarstva.

Promet u druge države članice EU moguć je jedino s gospodarstava službeno slobodnih od BA i to u skladu s odredbama navedenim u dodatku II ovoga Programa u odnosu na ispunjavanje dodatnih jamstava ukoliko se svinje otpremaju u države članice navedene u Prilogu Odluke Komisije 2008/185/EZ od 21. veljače 2008. o dodatnim jamstvima u trgovini svinjama unutar Zajednice vezano uz bolest Aujeszzkoga i kriterijima za dostavu informacija o bolesti .

8) POSTUPAK U SLUČAJU UTVRĐIVANJA PROTUTIJELA NA BA

Gospodarstvo s jednom ili više seropozitivnih svinja, odnosno kada na gospodarstvu nema epidemioloških ili drugih pokazatelja koji bi upućivali na cirkulaciju virusa BA, a u svinja su laboratorijskim pretraživanjem utvrđena protutijela za virus, smatra se zaraženim – Status 5.

Na takvim gospodarstvima postupak veterinarskog inspektora obuhvaća:

1. Određivanje mjera na temelju plana iskorjenjivanja uz obavezno određivanje najmanje sljedećih mjera:
 - stavljanje gospodarstva pod službeni nadzor
 - označavanje svih neoznačenih svinja ušnim markicama
 - pretraživanje svih krmača i nazimica koje nisu obuhvaćene prethodnim testiranjem u objektu u kojem se nalaze seropozitivne svinje
 - izlučivanje seropozitivnih svinja najkasnije po završetku proizvodnog ciklusa (kraj tova, odgovarajuća klaonička težina ili odbiće prasadi) klanjem na vlastitom gospodarstvu za osobnu uporabu u kućanstvu ili upućivanjem izravno na klanje u odobrenu klaonicu
 - moguće izlučivanje ostalih kategorija svinja klanjem na vlastitom gospodarstvu za osobnu uporabu u kućanstvu ili upućivanjem izravno na klanje u odobrenu klaonicu
 - odvajanje drugih vrsta životinja prijemljivih na BA
 - provođenje biosigurnosnih mjera na gospodarstvu
2. Mjere ostaju na snazi sve dok:
 - se ne izvrši mjera klanja seropozitivnih svinja
 - nije provedeno odgovarajuće čišćenje, pranje i dezinfekcija objekta i prostora u kojem su
 - boravile zaražene životinje te pranje i dezinfekcija predmeta i opreme
 - se gospodarstvu ne ukine status zaraženog gospodarstva Status 5 - (provedeno drugo testiranje, najranije 4 mjeseca nakon prvog, s negativnim rezultatom) te postignu uvjeti za dodjeljivanje Statusa 3
3. Uvođenje novih svinja na gospodarstvo:

- moguće je uvođenje novih svinja na gospodarstvo najranije 30 dana nakon uklanjanja posljednje zaražene svinje, ukoliko dolaze s gospodarstava Statusa 3, 2 ili 1 ili iz država i regija navedenih u Odluci 2008/185.

4. Otprema preostalih svinja s gospodarstva:

Odobrena je otprema preostalih svinja s gospodarstva radi daljnje prodaje, najranije 30 dana nakon uklanjanja posljednje zaražene svinje, ukoliko su ispunjeni slijedeći uvjeti:

- svinje nisu pokazivale kliničke znakove BA
- sve rasplodne svinje koje se premještaju s gospodarstva podvrgnute su serološkom testiranju s negativnim rezultatom
- broj testiranih svinja za tov koja se premještaju s gospodarstva mora biti dovoljan za otkrivanje 2% seroprevalencije s 95% sigurnošću
- pretraživanje mora biti provedeno unutar 15 dana prije premještanja.

Određišna gospodarstva mogu biti samo ona sa Statusom 4 - gospodarstva nepoznatog statusa.

9) POSTUPAK U SLUČAJU DOKAZA VIRUSA BA

U slučaju gospodarstava s utvrđenim kliničkim znakovima te posljedično potvrđenim BA dokazom uzročnika – virusa BA, mjere suzbijanja i iskorjenjivanja moraju se primjenjivati u skladu s Pravilnikom o mjerama kontrole, suzbijanje i iskorjenjivanje BA („Narodne novine“, broj 95/12). Isključivanje sumnje mora se provesti i na svim epidemiološki povezanim gospodarstvima.

Pozitivna gospodarstva s prethodno ostvarenim statusom slobodnog ili službeno slobodnog gospodarstva gube status, te nakon provedbe mjera iskorjenjivanja mogu ponovno ući u proceduru dodjele statusa. Ponovna dodjela statusa je moguća tek nakon provedbe svih mjera i dva uzastopna testiranja provedena s razmakom između testiranja ne kraćim od 3 i ne duljim od 12 mjeseci, s negativnim rezultatima.

NAPOMENA: prilikom svakog posjeta gospodarstvu u skladu s ovim Programom, isto ne isključuje postupanje u smislu postavljanja sumnje/isključivanja afričke i klasične svinjske kuge.

10) IZVJEŠĆIVANJE

Laboratorij je dužan u roku od 24 sata po završetku pretrage u Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane poslati izvješće o individualnim rezultatima testa (*pdf* format) na adresu elektronske pošte: veterinarstvo.nalazi@mps.hr. te pripremiti mjesečno i godišnje izvješće o rezultatima laboratorijske pretrage na BA.

Nadležni veterinarski inspektor dužan je u najkraćem mogućem roku izvijestiti Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane o planu iskorjenjivanja te poduzetim i provedenim mjerama u skladu s ovim Programom.

Veterinarske organizacije, veterinarske službe i veterinarske ambulante privatne prakse, dužne su izvijestiti:

- Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane (nadležnog veterinarskog inspektora) o svakom posjedniku koji odbija provesti mjere propisane ovim Programom

- Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane o svakoj nesukladnosti na gospodarstvu, a koja se odnosi na broj svinja na gospodarstvu u odnosu na broj svinja u JRDŽ
- Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane o svakom pozitivnom nalazu u skladu s načinom prijave bolesti životinja.

Laboratoriji uključeni u ovaj Program dužni su izvijestiti:

- Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane o svakom odbijenom uzroku, tj. uzorku koji je dostavljen bez propisanog obrasca, autolitičnom uzorku, uzorku s nedostatnom količinom krvi ili skupini uzoraka koja sadrži krvi s više gospodarstava koje nisu razvrstane, ili im nije moguće utvrditi sljedivost
- pošiljatelja uzorka o rezultatima pretrage dostavljenog uzorka
- bez odgađanja Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane te pošiljatelja uzorka o rezultatima pretrage s pozitivnim rezultatom, sukladno odredbama godišnje Naredbe i Pravilnika o načinu prijave bolesti.

Nadzor nad provedbom mjera propisanih ovim Programom provode veterinarski inspektori Državnog inspektorata Republike Hrvatske.

U svrhu izrade izvješća o pojavi i provedbi iskorjenjivanja BA za Europsku komisiju, veterinarska inspekcija Državnog inspektorata, najkasnije do 20. travnja 2021. godine, dostavlja Izvješće o nadzoru gospodarstava, veterinarskih organizacija, veterinarskih službi i veterinarskih ambulanti privatne prakse, vezano za provedbu nadziranja i iskorjenjivanja BA, Upravi za veterinarstvo i sigurnost hrane na e-mail adresu: zaklin.acinger@mps.hr.

11) FINANCIRANJE PROVEDBE PROGRAMA

Troškovi nadziranja BA (uzorkovanja, dostave uzoraka te laboratorijskog pretraživanja) u svrhu stjecanja statusa službeno slobodno (ili slobodno) od BA, iz točke 4) podtočke 1. i 2. ovoga Programa, financiraju se iz sredstava državnog proračuna.

Troškove nadziranja BA (uzorkovanja, dostave uzoraka te laboratorijskog pretraživanja) u svrhu stjecanja statusa službeno slobodno (ili slobodno) od BA, iz točke 4) podtočke 3. ovoga Programa, snosi posjednik svinja.

Troškovi nadziranja BA (uzorkovanja, dostave uzoraka te laboratorijskog pretraživanja) u svrhu stjecanja statusa službeno slobodno (ili slobodno) od BA, iz točke 4) podtočke 4. ovoga Programa, financiraju se na način kako je to određeno u odobrenju UVSH.

Financiranje troškova provedbe mjera kontrole i iskorjenjivanja BA u skladu s točkama 8) i 9) ovoga Programa financiraju se na sljedeći način:

- Troškovi uzorkovanja i pretraživanja svinja iz točke 8) podtočke 1. financiraju se iz sredstava državnog proračuna
- Troškove provođenja ostalih mjera iz točke 8) te troškove cijepljenja svinja protiv BA ukoliko je isto određeno planom iskorjenjivanja, snosi posjednik
- Troškovi provedbe mjera iz točke 9) financiraju se iz sredstava državnog proračuna
- Troškovi provedbe mjera kontrole i iskorjenjivanja BA na gospodarstvima na kojima se svinje drže na otvorenom, financiraju se na način kako je to određeno u odobrenju UVSH
- U slučaju kada se svinje upućuju na klanje u odobreni objekt (klaonicu) posjednik ostvaruje pravo na nadoknadu štete isključivo u iznosu razlike između tržne cijene i iznosa isplaćenog od strane klaonice

- U slučaju kada se svinje kolju na vlastitom gospodarstvu, posjednik nema pravo na nadoknadu štete.

Kontakt osoba Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane za provedbu ovoga Programa je Žaklin Acinger-Rogić, dr.vet.med.
(kontakt telefon 01/6443 839, mobitel 099/8156 254, e-mail:

Dodatak I**Tablica prevalencije**

Veličina populacije	Prevalencija					
	2 %	5%	10%	20%	25%	30%
< 10	all	all	all	all	all	all
10	10	10	10	8	7	6
20	20	19	16	10	8	7
30	30	26	19	11	9	8
40	40	31	21	12	10	8
50	48	35	22	12	10	8
60	55	38	23	12	10	8
70	62	40	24	13	10	8
80	68	42	24	13	10	8
90	73	43	25	13	10	8
100	78	45	25	13	10	9
120	86	47	26	13	10	9
140	92	48	26	13	11	9
160	97	49	27	13	11	9
180	101	50	27	13	11	9
200	105	51	27	13	11	9
250	112	53	27	14	11	9
300	117	54	28	14	11	9
350	121	54	28	14	11	9
400	124	55	28	14	11	9
450	127	55	28	14	11	9
500	129	56	28	14	11	9
600	132	56	28	14	11	9
700	134	57	28	14	11	9
800	136	57	28	14	11	9
900	137	57	28	14	11	9
1000	138	57	29	14	11	9
1200	140	57	29	14	11	9
1400	141	58	29	14	11	9
1600	142	58	29	14	11	9
1800	143	58	29	14	11	9
2000	143	58	29	14	11	9
3000	145	58	29	14	11	9
4000	146	58	29	14	11	9
5000	147	59	29	14	11	9
6000	147	59	29	14	11	9
7000	147	59	29	14	11	9
8000	147	59	29	14	11	9
9000	148	59	29	14	11	9
10000	148	59	29	14	11	9
> 10000	149	59	29	14	11	9

Dodatak II

DODATNA JAMSTVA ZA GOSPODARSTVA S KOJIH SE SVINJE OTPREMAJU U DRUGE DRŽAVE ČLANICE - sukladno Odluci Komisije 2008/185/EZ od 21. veljače 2008. o dodatnim jamstvima u trgovini svinjama unutar Zajednice vezano uz bolest Aujeszzkoga i kriterijima za dostavu informacija o bolesti (u daljnjem tekstu: Odluka)

U skladu s Odlukom u svrhu ispunjavanja dodatnih jamstava, svinje i gospodarstava s kojih potječu svinje koje se premještaju moraju ispunjavati jedne od dodatnih uvjeta navedenih u člancima 1. do 4.

Pretraživanje svinja te sve ostale mjere koje je potrebno provoditi u svrhu ispunjavanja uvjeta provodi se na trošak posjednika.

Izolacijska jedinica iz koje se svinje premještaju

Izolacijsku jedinicu odobrava nadležni veterinarski inspektor ukoliko su ispunjeni sljedeći uvjeti:

Zahtjevi u pogledu izolacije i biosigurnosnih mjera

Izolacijska jedinica mora:

- a) biti izgrađen objekt jasno razgraničen i smješten odvojeno od okolnih objekata ili drugih mjesta gdje se drže ostale svinje
- b) u objektu se mora osigurati odgovarajući smještaj za svinje primjerenog standarda dostupan i izgrađen tako da su onemogućeni kontakt sa životinjama smještenim izvan izolacijske jedinice i izravna komunikacija s prostorom za izolaciju te da se pregled i bilo koja potrebna obrada mogu lako provesti
- c) pristup objektu mora biti jasno razgraničen, s odgovarajućom dezinfekcijskom barijerom za osoblje i mora se kontrolirati
- d) objekt mora biti izgrađen na način da se podovi, zidovi i svi drugi materijali ili oprema mogu lako očistiti i dezinficirati
- e) uz ili u objektu mora biti odgovarajući prostor za osoblje, koji mora uključiti svlačionicu (po potrebi zahode i tuševе, a u nedostatku istih mora biti osigurana procedura presvlačenja)
- f) u objektu moraju biti dostupni oprema i odgovarajući prostor za sredstva za čišćenje i dezinfekciju
- g) u objektu moraju biti dostupna odgovarajuća sredstva za hvatanje, vezanje i, prema potrebi, sputavanje i izoliranje životinja koja se koriste
- h) otprema svinja iz objekta mora biti na način koji onemogućava kontakt s drugim životinjama, osobljem i opremom izvan izolacijske jedinice

Izolacija:

- a) započinje u trenutku kada se zadnja životinja iz serije unese u izolacijsku jedinicu;
- b) prije unosa nove serije životinja mora biti ispražnjena od životinja, očišćena i dezinficirana na kraju razdoblja izolacije za zadnju seriju, a zatim slobodna od

životinja najmanje sedam dana prije unošenja u izolacijsku jedinicu nove serije životinja

- c) svi prolazi te materijal i oprema koji dolaze u kontakt s njima moraju se očistiti i dezinficirati nakon uklanjanja svake serije
- d) u objektu u svakom trenutku mora biti smještena kategorija svinja istog zdravstvenog statusa namijenjena otpremi
- e) životinje koje se puštaju iz izolacijske jedinice moraju zadovoljavati zahtjeve Odluke.

Zahtjevi u pogledu evidencija

Posjednik mora omogućiti nadležnom veterinarskom inspektoru uvid u objekt i procedure te voditi evidencije najmanje o:

- broju, spolu, starosti i identifikacijskim oznakama svinja u izolaciji
 - broju registarskih pločica ili registarski broj prijevoznog sredstva za utovar i istovar životinja i jedinstveni registracijski broj prijevoznika
 - čišćenju i dezinfekciji
- ovoo- odgovornom osoblju
- podacima o provedbi i rezultatima testiranja na bolest Aujeszzkoga
 - nalazima drugih pregleda i testiranja
 - podacima o cijepljenju i liječenju
 - opažanjima tijekom bilo kojeg razdoblja izolacije.